

repercussions que suposa l'anàlisi històrica a través de les narracions de vida dels diferents testimonis que han contribuït a la realització d'aquest projecte, tal com ho expressen en la presentació del treball.

L'obra comença exposant el desenvolupament dels hisendats gironins com a grup social des de l'època baixmedieval fins a mitjan segle XIX, en què el model entrà en crisi, i analitza, en concret, les seves causes. A continuació ofereix un estudi acurat de la figura de l'hereu a Catalunya i ens aporta un mapa clar i precís de les institucions vinculades a aquest sistema d'herència. En els altres apartats, igualment interessants i acurats, s'exposen qüestions tan diverses com la gestió del patrimoni o l'evolució de les relacions entre els hisendats i la mà d'obra rural —masovers, mossos, criades i jornalers—. Finalment, es comenta la decadència social i política dels hisendats rurals a partir de la segona meitat del segle XX i les seves repercussions en la societat civil catalana. El treball conclou presentant algunes perspectives de futur d'un grup social superat per les expectatives d'una societat globalitzada.

Anna Gironella Delgà
Brigit Nonó Rius

Més enllà de les pedres

PLANELLES, Magda.

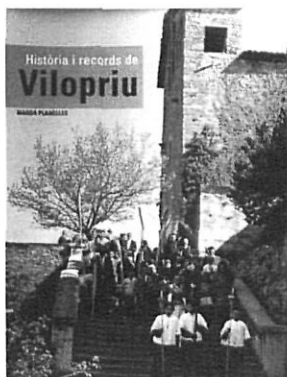
Història i records de Vilopriu.

Crítèria, Barcelona, 2005.

346 pàgines.

Més que un conjunt de cases, de pedres, un poble és records, sentiments, les vivències de la seva gent. Recollir tot això en un llibre és fer-ho tangible; un llibre que esdevingui una eina de consulta, d'informació o, simplement, d'evocació del passat. Això és el que aconsegueix Magda Planelles amb el llibre *Història i records de Vilopriu*, un complet repàs històric, geogràfic, humà i patrimonial d'aquest poble situat a l'extrem nord-oest del Baix Empordà, en ple Terraprim.

L'autora busca en el primer capítol l'origen etimològic del nom de Vilopriu, i en el segon fa un repàs de les característiques geogràfiques, econòmiques i demogràfiques del poble. La història ocupa un altre capítol important del llibre, des dels jaciments arqueològics fins a la dictadura franquista, passant, per exemple, per l'època del comtat d'Empúries, la guerra dels Segadors o la Guerra Civil i el franquisme. Aquesta darrera època, encara viva en la memòria de molta gent, està tractada per l'autora amb molt rigor i prudent objectivitat, fruit d'una gran tasca de documentació. El llibre també inclou un perfil com-

plet dels dos edificis històrics més emblemàtics de Vilopriu: el castell i l'església parroquial de Sant Pere.

A més de fer un repàs de les festes, els costums i les tradicions del poble, i de les societats recreatives i d'esplai, l'autora dedica un capítol a mossèn Anton Passols, rector de Vilopriu des del 1935 al 1963. Els pobles els fan les persones i, sobretot, les que per la seva responsabilitat ben portada a terme, com és el cas d'aquest mossèn, deixen una petja inesborrable en la seva gent. El factor humà també es reflecteix en un dels aspectes més rics del llibre: les referències a les famílies del poble, a les seves nissagues, a les personalitats més destacades i, al mateix temps, als personatges més discrets i humils. Això es reflecteix sobretot en el capítol dedicat a les cases de Vilopriu, fruit d'un enorme treball de documentació i d'entrevistes. Cada casa del poble té les seves històries, els seus personatges, la seva evolució, i en el llibre

s'expliquen amb detall. És un ric catàleg patrimonial i, al mateix temps, un catàleg sentimental. A més, el llibre conté documents antics, genealogies, biografies, fotografies..., autèntics filons a partir dels quals tot aquell que hi estigui interessat pot seguir investigant per conèixer més a fons el poble i les seves històries. Tot i que, de fet, fa la sensació que el profund treball de documentació de l'autora ha deixat poques coses per descobrir...

El pròleg de Lluís Maria de Puig és, per si mateix, una obra literària de gran valor. Constitueix una perfecta introducció del llibre, amb el qual es complementa, i al mateix temps és un repàs històric, social i humà de Vilopriu. A diferència de l'autora, De Puig parla dels nous habitants del poble (ell n'és un, igual que la mateixa Planelles), aquells que hi han arribat atrets per la seva tranquil·litat i idíl·lica situació al cor de l'Empordà, i lloa els avantatges que aquest canvi social ha de tenir per a Vilopriu: creixement en equilibri amb la preservació, restauració de masies, més serveis, qualitat de vida...

Sens dubte, *Història i records de Vilopriu* és un llibre imprescindible per a la gent del poble, per als historiadors i geògrafs que necessitin dades sobre aquesta localitat per completar els seus estudis i per a tots aquells que estiguin interessats en les petites (i grans) històries dels pobles. És encara més

PUJOL I RIBERA, Jordi. *Dictadura, República i Guerra Civil*. Olot / Girona: Ajuntament / Diputació, 2005. 105 p.

PUJOL I COLL, Josep. *El barroc musical*. Girona: Diputació, 2005. 100 p.

PUJOL I FABRELLAS, David. *Les pedres que parlen. Itineraris: La Mare de Déu del Mont*. Girona: CCG, 2005. 60 p.

RIPOLL I MASFERRER, Ramon. *L'arquitecte, l'arquitectura i la ciutat: Girona, 1760-1835*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005. 394 p.

RODRIGUEZ, Zisko; PINSACH, Joan. *Denali, la realitat d'un somni: Noves experiències i sensacions*. 125 p.

ROS FONTANA, Ignasi. *El senyor mestre*. Tremp: Garsineu, 2005. 88 p.

SOBREQUÉS CALICO, Calaia [coord.]. *25 anys IES Narcís Xifra: 1980-2005*. Girona: IES Narcís Xifra, 2005. 237 p.

TORRA, Quim [text]; CREUS «TUTA», Ramon [fotografia] *Girona encisa*. Maçaners: Abadia, 2005. 167 p.

UTZON, Jørn; WESTON, Richard; ROCA, Joana. *El retorn a l'òpera de Sydney*. Girona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2005. 27 p.

VICENS, Josep; IBÁÑEZ, Joan. *Els dipòsits de la memòria*. Girona: CCG, 2005. 234 p.

VILAR, Sara. *De la paraula a les històries: El llenguatge escrit, una estratègia de comunicació per als artistes*. Girona: Fundació Espais d'Art Contemporani. Girona: 2004. 295 p.

imprescindible per als nous vilopriuencs, perquè coneixin i aprenguin a estimar el poble que els acull i s'hi sentin més lligats, integrats i identificats. A més, n'han de prendre bona nota aquells pobles, per petits que siguin (Vilopriu només té al voltant de 100 habitants), que encara no tenen un llibre que reculli el seu passat i el seu present; tots els pobles tenen la seva història, i les seves històries. És coneixent el passat que s'encara bé el futur. Pobles com Vilopriu, abocats per la seva situació i el seu entorn al turisme rural i a les segones residències, si tenen ben presents les seves arrels, la seva personalitat històrica, sabran afrontar aquests canvis sense perdre la seva fesomia rural i el seu caràcter propi.

Jesús Jordi Pinatella

Formes de cohesió pagesa al segle passat

SERNA I COBA, Erika.

TESTART I GURI, Albert.

Un segle d'associacionisme agrari a Navata.

Ajuntament de Navata, 2005. 246 pàgines.

A partir del segle XIX, amb el procés d'industrialització i la progressiva consolidació del liberalisme com a sistema polític i econòmic hegemònic, els diversos col·lectius socials del nostre país

començaren a articular la defensa de llurs necessitats i interessos a través de noves formes d'organització jurídica. D'aquesta manera, les tradicionals entitats corporatives de l'Antic Règim basades en gremis i confraries anaren donant pas a noves pràctiques associatives fonamentades en el mutualisme, el cooperativisme o el sindicalisme que tingueren també la seva traducció al camp català. El present llibre constitueix una anàlisi d'aquestes diverses experiències cohesionadores de base agrària que s'han produït al municipi altempordanès de Navata durant el propassat segle XX; els autors hi descriuen de forma cronològica, amb minuciositat i un ús rigorós de la documentació, la composició, objectius, funcionament i activitat de cadascuna, des de la més antiga coneguda, la Societat de Socors Mutus La Unió —constituïda legalment a final de 1903— fins a la Cambra Agrària Local sorgida el 1978 de l'extingit sindicat agrari franquista, i que al seu torn fou dissolta per llei el 1993. Precisament, un capítol important del recorregut retrospectiu del llibre el mereix l'impacte a la localitat analitzada del sindicat únic franquista. No en va, després del trasbals de la Guerra Civil, la dictadura del general Franco suposà l'anorreament del desenvolupament lliure i democràtic dels moviments associatius experimentat al llarg de la prime-

ra meitat del segle en establir un nou marc de relacions socials i laborals caracteritzat pel pensament únic, la manca de llibertats i la repressió. Organitzada segons els principis del règim de forma corporativista i vertical i nascuda en el context d'autarquia econòmica de la postguerra, la Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos s'implantà amb la voluntat totalitzadora de reglamentar i controlar la producció agrària i les condicions econòmiques i socials del camp, si bé la seva trajectòria es veié condicionada a partir de la dècada dels seixanta pel procés de modernització i creixement econòmic inicial al país.

En conjunt, doncs, el treball d'Erika Serna i Albert Testart dona a conèixer al lector i per al cas de Navata un mosaic de societats i agrupacions de naturalesa heterogènia i resultats desiguals que posen de manifest un ric i diversificat teixit associatiu en què malgrat el tractament individualitzat també es detecten certes continuïtats a l'hora de res-

